

Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти УРСР
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КОРОТКИЙ ПИТАЛЬНИК
для збирання топонімічних назв
Чернівецької області

Чернівці 1961

Упорядкував доц. Ю. О. Карпенко

ІНСТРУКЦІЯ

Власні географічні назви, які іменуються інакше топонімічними назвами, становлять невід'ємну складову частину мовного багатства народу. В топонімічних назвах передаються важливі історичні свідчення і народні географічні спостереження. Тому їх вивчення дуже потрібне для науки. Однак вивчення топонімічних назв можливе лише при наявності повного, точного і доброякісного запису цих назв. Таким чином, записи народних топонімічних назв вводять у науковий вжиток новий матеріал і цим поширюють ґрунт, базу наукових досліджень.

При записуванні топонімічних назв треба дбати про якнайповніший їх збір, пам'ятаючи, що зовсім не кожен представник місцевого населення знає всі околиці топонімічні назви і що загалом топонімічних назв є дуже багато. Так, у будь-якому селі Чернівецької області разом з його околицями можна записати більше сотні власних географічних назв. Дбайте, щоб імена дрібних географічних об'єктів, відомі тільки невеликій частині місцевого населення, потрапили до Вашого запису.

Запис топонімічних назв цінний своєю точністю. Записуйте ті назви, що вживаються в народі, при цьому—точно так, як вони вимовляються (бажано транскрипцією). **Обов'язково ставте наголос.** Кожну назву треба записати в називному і в родовому відмінках, бажано в реченнях. До назви запишіть і її прикметникову форму, якщо така вживається. Окремо подайте офіціальну назву того ж географічного об'єкта.

Усі назви, що записуються, треба точно визначати, локалізувати, тобто вказувати, який саме об'єкт вони називають, де знаходиться цей об'єкт відносно інших. Чим точніше визначена топонімічна назва, тим легше піддається вона наступному дослідженню.

Якщо один об'єкт має дві (або більше) назви, обов'язково запишіть їх усі. Вкажіть, якщо це вдається визначити, яка з даних назв уживається частіше.

Докладно записуйте всі почуті Вами від місцевого населення історичні відомості, які стосуються місцевих топонімічних назв. Запишіть легенди і перекази, пов'язані з топонімічними назвами даної місцевості. Хто і коли, за місцевими переказами, заснував дане село чи хутір? Звідки — з Галичини, Молдавії чи якихось інших населених пунктів Буковини — виводить легенда засновників села? Запишіть усі існуючі народні пояснення топонімічних назв, навіть якщо ці пояснення здаватимуться Вам сумнівними. Потрібно знати не лише походження топонімічного імені, але й сучасне його розуміння.

У селах із змішаним українсько-молдавським населенням треба записувати для кожного географічного об'єкта окремо українську і молдавську його назви. Вони частіше збігатимуться, але можуть виявитися й різними. У селах з молдавським населенням треба, звичайно, записати лише молдавські місцеві топонімічні назви. Це ж стосується російських сіл на Буковині., де топонімічні назви слід записувати від корінного російського населення на російській мові.

Під час запису топонімічних назв Вам можуть трапитися випадки, коли Ви вагатиметесь: чи це власна, чи загальна географічна назва (типу **кичера, плай, грунь, вивіз**). Вагання своє слід розв'язати шляхом повторного опитування місцевого населення. Власна назва є іменем одного певного географічного об'єкта, а загальна називає цілий клас, групу однотипних об'єктів, розташованих у різних місцях. Разом з тим загальну назву, яка викликала вагання, треба записати в додатку до відповіді на цей питальник. Місцеві загальні географічні назви, зокрема невідомі в літературній мові, становлять цінний матеріал, потрібний для вивчення топонімічних назв.

Пишучи відповідь на даний питальник, не треба переписувати самих питань, досить поставити лише відповідний номер питання і дати докладну відповідь на нього.

Топонімічні назви записуйте чітким, розбірливим почерком, щоб уникнути небезпеки неправильного їх прочитання.

В кінці запису топонімічних назв села вкажіть прізвища, імена і по батькові, а також вік інформаторів, від яких зроблено запис. інформаторів треба обирати з числа корінного населення даної місцевості. Найкраще знають місцеву топоніміку ті особи, що умовами життя і професією зв'язані з певного роду географічними об'єктами (лісники, вівчарі, рибалки та ін.) Успіх Вашої роботи по збору топонімічних назв значною мірою залежатиме від правильного вибору інформаторів.

Вкажіть у записі своє прізвище, ім'я і по батькові, свою домашню адресу і дату заповнення питальника.

При збиранні топонімічного матеріалу доцільно використовувати видану в Києві у 1954 р. «Коротку програму збирання матеріалів для вивчення топоніміки України (з інструктивними вказівками до записування матеріалів)» К. К. Цілуйка.

ПИТАЛЬНИК

Приступаючи до підготовки відповідей на цей питальник, спочатку уважно прочитайте подану вище інструкцію.

1. Вкажіть адміністративне підпорядкування села (район, область).

2. Подайте точну народну назву Вашого села (називний і родовий відмінок), окремо офіціальну його назву і прикметникову форму від обох назв, народної і офіціальної. Не забувайте ставити наголос. Чи відома якась інша стара назва села? Як називалося село за часів боярської Румунії?

Запишіть легенду про виникнення села і його назви.

3. Як називаються мешканці даного населеного пункту (наприклад, у **Чернівцях** живуть **чернівчани**, у **Хотині** — **хотинці**)? Чи не мають вони якогось спеціального прізвиська?

4. З яких кутків (частин) складається село? Назвіть усі ці кутки.

5. Подайте старовинні та сучасні назви вулиць і провулків села, сільських майданів, і площ.

6. Які присілки [хутори] належать до села? Не плутайте хуторів, тобто залежних від села окремих населених пунктів, з кутами, тобто складовими частинами єдиного населеного пункту.

7. Перелічіть усі сусідні села, що оточують дане село. Називайте лише ті села, територія яких безпосередньо межує з територією даного села.

8. Чи є поблизу села місця, де колись існували поселення, а потім, зникли? Чи мають вони якісь свої власні назви? Що відомо в народі про ці зниклі поселення?

9. Які ріки, потоки, струмки, джерела протікають через село та його околиці? Вкажіть, куди, в яку ріку вони впадають. Пам'ятаючи, що в заселеній місцевості немає річок без назв, довідайтесь, як зветься всі найменші потоки,

що є в околицях села.

10. Як називаються ставки, що є в селі?

11. Чи є в селі або біля нього (у полі чи в лісі) криниці, які мають свої власні назви? Вкажіть ці назви, якщо вони є.

12. Які ще водні власні назви є в районі досліджуваного села?

13. Які гори або горби є в районі села? Подайте їх назви. Якщо в районі гори є якісь географічні об'єкти, що мають свої власні назви [печери, урвища, скелі тощо], подайте ці назви. Вкажіть назви найближчих гірських полонин.

Подайте власні назви усіх інших географічних об'єктів у районі села, які становлять собою виступи [скелі, кургани, старі могили, підвищення тощо].

14. Які є біля села яри і балки, що мають свої власні назви? Подайте власні назви усіх інших географічних об'єктів району села, які являють собою заглибини [ями, улоговини, обниження, спуски тощо]

15. Подайте назви полів, що оточують село. Пам'ятайте, що біля кожного села свої власні назви має досить велика кількість полів.

16. Які власні назви мають необроблювані місцевими, пасовиська, луки, лісові поляни в районі села?

17. Подайте власні назви лісів у районі села. Якщо ліс ділиться на ділянки, що мають свої власні назви, вкажіть усі ці назви.

18. Чи є в районі села шляхи, що мають свої власні назви? Подайте ці назви. Подайте власні назви перехресть шляхів.

19. Ще які інші власні географічні назви вживаються в селі?

20. Вкажіть інформаторів, від яких записано топонімичний матеріал.